

Iva Jazbec bavi se vrlo zanimljivom temom povijesnih tekstila na području Vinodola. Liturgijski se tekstil svrstava u četiri opće kategorije: donja liturgijska odjeća, gornja liturgijska odjeća, liturgijsko odnosno svećeničko znakovlje i liturgijska oprema oltara, tabernakula i kaleža.

Tea Rosić, kustosica Muzeja grada Crikvenice, objašnjava kako je došlo do zamisli do ostvarenja izložbe *Czriqenicza 1412. — Život i umjetnost Vinodola u doba pavlina*.

Posebnost je projekta što su u nj ravnoopravno uključeni iiskusni i mladi znanstvenici i stručnjaci, što je rezultiralo katalogom izrađenim po svim kriterijima suvremene znanstvene metodologije. Katalog je vrijedan ne samo kao pregled povijesti Crikvenice i Vinodola, nego na jednome mjestu sažima i značaj hrvatske baštine u doba pavlina. Pavlini kao nositelji kulture i vjere utjecali su na mnoge strukturalne promjene u svijesti svojih suvremenika, što je istaknuto ovom publikacijom. Prostor na kojem je živio Julije Klović i na kojem je napisan Vinodolski zakonik dobio je još jedan medij za vrednovanje njegove bogate baštine. Na kraju se može reći da je impozantan jubilej grada Crikvenice popraćen hvalevrijednim projektom koji su prepoznale i struka i publika.

Ivana Ožanić Roguljić

Goran Ivanišević, *Marijan Gajšak: Prilozi za životopis*, Filozofsko–teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2013, 418 str.

»Marijan Gajšak bio je hrvatski intelektualac, isusovac, svećenik i svestrani likovni umjetnik — kipar, slikar, vitrajist, ikonopisac, a posjedovao je i lijep tenorski glas i druge darove Duha Svetoga. Posljednjih nekoliko godina raste

i zanimanje za njegovo likovno stvaralaštvo koje je rezultiralo objavljivanjem likovne monografije 'Marijan Gajšak. Sakralna umjetnost' 2010. godine.«

Ovim biranim riječima autor u predgovoru opisuje p. Marijana Gajšaka kojega je osobno poznao. Knjiga G. Ivaniševića rezultat je obrade građe raznovrsne literature i građe o ovome svestranom svećeniku–isusovcu. U njoj su prikazani osnovni životopisni podaci, podaci o školovanju, likovnoj i pjevačkoj djelatnosti. U drugome je dijelu knjige reproduciran izbor iz Gajšakovih objavljenih i rukopisnih djela uz nekoliko pisama.

Knjiga je grafički i vizualno dobro opremljena kako i dolikuje djelu ove vrste. Upotpunjena je mnogobrojnim fotografijama (ukupno 40) koje prate život i djelo p. Marijana Gajšaka od njegovih mladih dana, preko školovanja i konačno svećeništva u kojem je na poseban način došla od izražaja njegova ljubav prema crkvenome Istoku. Tu su još i fotografije njegova likovnog stvaralaštva.

Pater Marijan Gajšak rođen je 18. kolovoza 1944. u župi Klanjec u Hrvatskome zagorju. U novicijat Družbe Isusove stupio je 30. srpnja 1961. u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 24. lipnja 1973. Nakon završenih studija i redovničke formacije 1979. godine dolazi u malo sjemenište na Fratrovac te tada počinje njegov specifični apostolat umjetničkoga stvaralaštva na polju kiparstva i slikarstva. O tom razdoblju postoje i svjedočanstva njegove subraće isusovaca koja su također donesena u ovoj monografiji. Umro je 6. veljače 1993. Bio je Božji čovjek vrijedan spomena i boljega poznavanja. Na obljetnicu njegove smrti 2011. godine služena je liturgija u klanječkoj župnoj crkvi, a dan ranije predstavljena je ova monografija.

Posebnu njegova ljubav prema kršćanskome Istoku moguće je isčitati iz

autorovih riječi: »Od 1974. godine pater Marijan je služio bizantsko-slavenska bogoslužja u kapeli Presvetog Srca Isusova na Fratrovcu. Među njima bilo je i pashalno cjelonoćno bdjenje koje bi trajalo 5–6 sati sve do uskršnjeg jutra.« Sve to je ukazivalo na širinu duha te na svestranost njegove osobe.

Aleksandar Hmilj

Josip Sanko Rabar, *Molitve s ruba. Molitve grešnika i marginalaca: meditacije u stihu*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2013, 179 str.

Josip Sanko Rabar (rođen 17. kolovoza 1946. u Zagrebu) hrvatski je književnik i novinar. Piše eseje, pjesme, pjesme u prozi, novele, oglede, pripovijetke, pjesme i pripovijetke za djecu, aforizme, scenarije za filmove, bajke. Djeluje i piše kao slobodni novinar, objavljuje studije, članke, meditacije, kritike, prikaze i osvrtne u svjetovnim i teološkim časopisima, crkvenim i svjetovnim listovima.

Poezija Josipa Sanka Rabara u novoj knjizi uranja čitatelja u perspektive, svjetonazore i intimne trenutke pedesetero raznovrsnih ljudi, tj. molitelja koji obuhvaćaju čitav niz zanimanja, uvjerenja i društvenih položaja — od *agnostika*, *bludnice*, *inkvizitora*, preko *mistika*, *starca* i *plaćenoga ubojice* pa sve do *samoga sebe* — te na intrigantan način propitkuje njihov odnos prema Svjetlu svijeta, prema Onomu pred kime svi moramo jednom pognuti glavu — u suzama ili s osmijehom — Bogu.

Rabar se bez susprezanja suživljava s brigama i bespućem svakoga pojedinog molitelja i ocrta stihovima njihov stav prema ljudima, životu i, naravno, Bogu. Svaka pjesma, gotovo psalmički, otvara se nekom mišlju prema Stvoritelju. Nekada je to otvoren i iskren upit, potvrda

vjere, nekada je to skeptično izrugivanje, nekada intelektualni i emocionalni pokušaj negacije bilo kakvoga vrhovništva. Međutim, uvijek, baš uvijek, što je usprkos svim životnim turbulencijama, čini se, i stav samoga pjesnika, svaki molitelj, bez obzira na mjesto, vrijeme i okolnosti, svoju molitvu završava sa zrnom nade, izjavom, krikom ili upitnikom, ali s otvorenim krajem, u kojem iskreno moli za pomoć, razumijevanje, pruženu ruku Spasitelja.

Jer čak ni *mrziteljica*, *okultist*, *sebičnjak*, *mučitelj* ili *ateist* ne ostaju zaključani u sebe, i oni kao da barem naslućuju kako postoji nešto više, netko viši, tko vidi i zna, tko ih voli i ne osuđuje: »Ne, odviše te štujem da bih vjerovao da postojiš« veli *ateist* i u toj paradoksalnoj izjavi priznaje svoje nutarnje svjetonazorske sukobe.

Pjesme su pisane u monološkoj formi, prepune snažnih metafora i hiperbola koje savršeno dočaravaju sve tegobe i sumnje kroz koje prolaze molitelji. One su poput prototipova ili arhetipova, budući da je u svakoj moguće pronaći istinsku jezgru stvarnosti, ulomak promišljaja koji zasigurno u nekoj mjeri postoji u svakom navedenom molitelju, što govori koliko je truda Rabar uložio u suživljavanje sa svakom osobom. U ovoj zbirci progovara iskusni pjesnik, pun životnoga i umjetničkog iskustva koje je uspješno utkao u stihove. Može se reći »utkao« jer zbirka je poput prelijepe tapiserije prožete prepoznatljivom (teškom) stvarnošću svijeta i plejadom ljudi koji nas okružuju, kao i pjesnikovim razmišljanjima i vjerom koja se posebno zrcali na kraju svake pjesme.

Leo Juko